ليڤی- شتراوس

پارێزەری ئەتن و باوکی بونیادگەری

ئا لەعەرەبییەوە: ئەحمەد سەید عەلی بەرزنجی

دوره پەرێزەی کلۆد لیڤی شتراوس، ئەنسرۆپۆلۆژی‌و ئەسنۆلۆژی فەرەنسایی گەورەو بەناوبانگ ، وایکردووە، کەپەناگیربێ‌و هەندێك وابزانن کەماوەیەکە لەدنیا دەرچووە، بەڵام لەڕاستیدا هێشتا زیندووەو لە(□□) نۆڤەمبەری (□□□□) تەمەنی خۆی دا لەسەد ساڵی رەبەق، هەروەك دەرهێنەری سینەمایی پورتوگالی مانوێل دی ئۆلیڤێر کەلە (□□) دیسامبەری (□□□□) هاتۆتە دیناوە، نەك ئەم بەڵکو ئەم دوو بلیمەتە کاتی لەدایکبوونیشیان هاوزەمانە لەگەڵ ژان پۆل سارتەری ئەیاریایدا، کەچی سارتەر عەیامێکە فەوتیکردووەو ئەمان هێشتا لەدنیای فەرهەنگ‌و داهێنان‌و بەخششدا لەجەولات‌و سەولاتدان، فەرەنسایەکان کەبەساڵوەگەری لەدایکبوونی لیڤی شتراوس ئاهەنگ دەگێڕن تەنیا لەبەرئەو تەقەللاو کۆششە بەردەوامەی ئەم زانایەیە، کەراوبۆچوون‌و توێژینەوەکانی بوونەتە مایەی مشت‌ومڕو دەمەتەقێیەکی بەرفراوان لەنێوەندە ئەکادیمیەکانی دنیای ئەنسرۆپۆلۆژیا، لەم سەرو ئەوسەری جیهاندا.

–

کارەکانی ئەم زانایە پرسیار گەلێکی زەوەندەی وای وروژاندووە لەو نێوەندانەدا کەدیسانەوە بوونەتە مایەی کردنەوەی گەلێ دەرگای داخراو لەمەسائیلە کۆمەڵایەتی‌و ئەنسرۆپۆلۆژیەکاندا، ئەسنۆلۆژیا کەلێکۆڵینەوەو توێژینەوەیە لەرەگەزە بەشەریەکان‌و بەدیار خستنی تایبەتمەندیەکانی گەلانە، تەنیا ئەم بوارە نەبوەتە سەرقاڵیی لیڤی شتراوس، بەڵکو لەئەنجامی خوێندنەوەو بەدواداچوونی دەقە نووسراوەکانی لەبوارە جۆربەجۆرەکانی زانستی کۆمەڵایەتی‌و ئەو رێبازە بونیادگەریەی کەدایهێناو بەباوکی ئەم رێبازە دەزانرێ، لەگشت ئەمانەوەی دەچینە سەرئەو رایەی کەشتراوس کەسایەتی‌و زانایەکی فرەبابەتیە (موسوعی)، چونکە لەسەر دەیان کێشەو بابەتی جیاجیا نووسین‌و باسی هەیە، سیستمەکانی خزمایەتی، بونیادو بونیادگەری، شیکردنەوەی بەناوێکەی دەربارەی چیرۆکەکانی بۆ دلێر دلێرو رەخنەی هونەری بەپێی ئەو رێبازە، پێکگەیشتن (التواصل) هەرچێك لەنێو بەشەردا روودەدات، کەلوپەل، وشەو زاراو، دەشی دابنرێن بەکارێکی پێکگەیشتن.

دەرکەوتەی سەرەتایی رۆشنبیری وەك بەرهەمێکی ئەقڵی بەشەر پەیوەندیە. گەلێ بنەماو رێوشوێنەوە کەهەن، رێوشوێنی هونەر، خزمایەتی، ئایین و عورف‌و عادەت... سروشت لەمەدا بەدەم ئەمانەوە دێت‌و پەیڕەویاندەکان وەك حەرامکردنی مارەکردن لەنێوان دایك‌و کوڕ، خوشك‌و براو... تد، لەسەرەتاوە ئەمانە بنەماو رێوشوێنی گەردونین.

شتراوس بۆ هەندێ باسی تریش دەچێت، هەر وا لەتەك (ماکسیم رۆدنسن)ی هاوڕێیدا یەکدەگرن لەمەسەلەی (نێزیکی زۆر–شدە القراب) کەبەپێی ئەمە ئەمە، هێجگار نێزیکیە لەشت‌و کەسەکانەوە بەرشەوارەماندەخات، یان کوێرماندەکات....چۆن؟، ئەوەی خەڵکی تیاماندا بەدیدەکات خۆمان نایبینین، چونکە ئەو نێزیکیە زۆرەی خۆمان بۆخودی خۆمان کوێری کردووین، دیسان تەوتەمی‌و فەرهەنگە جۆراوجۆرەکان‌و هەڵوێستی لەو فرەفەرهەنگیە گۆبەندێکی گەورەی نایەوە، بەتایبەت لەو بڕیارەیدا دەربارەی (شارستانیەتی جیهانی) دای‌و بەشتێکی (تجرید)ی ناوبرد، لە (□□□□)دا باسی لەو فەرامۆشکردن(خۆ کەڕکردن)ە دەکرد لەنێوان فەرهەنگە جۆراوجۆرەکاندا.

رای شتراوس وایەکە هەر فەرهەنگی مافی ئەوەی هەیە کەخۆی کەڕبکات(گوێ گرانبێ) لەئاست بەهاکانی تردا یار رەخنەگرتن لێیان، ئەم رایە هەر ئەوەیە کەیۆنسکۆش دەیڵێ‌و بەرگری پێدەکات لەئینسانی کراوە...، بەڵام لە (□□□□)دا لەبەردەم یۆنسکۆدا ئەوە دووبارە دەکاتەوە کەئەم تەقینەوەی دیمۆگرافیە کارەساتێکەو بەرپرسە لەو بەڵایانەی دێن بەسەرمانداو لەفرەفەرهەنگیدا بەرەو نەدارایی‌و هەژاریمان دەبەن... جا لەپێناوی پاراستنی ئەم فرە فەرهەنگیەدا، گەلان دەبێ سنوورێك بۆ ئاڵوگۆڕکردن دانێن‌و (نێوانێك) لە بەینیدا

بهێڵنەوە... رونتر، دەبێ گەلان نەهێڵن ئێجگار وا فەرهەنگە تایبەتەکانیان ئاوێتەی ئەوانیدی بێ کەلەیەکتردا بتوێنەوەو تایبەتمەندیەکانی خۆیان لەدەستدەن.

هەندێك ئەم فیکرو بۆ چوونانەی لیڤی شتراوس بەجۆرێك لەبەشەرعییکردنی بیروڕای رەگەز پەرستی دەدەنە قەڵەم.!!

فرە فەرهەنگی پیرۆز لای یۆنسکۆو پیرۆزیش لەلای لیڤی شتراوس لەم سەردەمی عەولەمەیەدا گرفتێکی راستەقینە دەخاتەڕوو، کەدنیا بۆتە گوندێکی گەورەو زمانەکانیش رۆژانە دەپووکێنەوە، بەمانایەکی دی، راوبۆچوونەکانی ئەم ئەنسرۆپۆلۆژیە کەبەناسیۆنالیست لەقەڵەمدەدرێ، دەچێتەوە ناو ئاوەڕۆی حزبی- بەرەی نیشتمانی نەتەوەیی فەرەنسایە (بەپێی تانەو تەشەرەکانی ئەوسای چەپی فەرەنسەیی) پێویستی بەخوێندنەوەیەکی دی هەیە، بەو پێیەی بارستایەکی فەرامۆشکراوی لەدوو دلیەکی رەواو شەرعی لەخۆگرتووە.

شتراوس کەکاتی خۆی لەمارکس حالّی بوو، چووە ناو حزبی سۆشیالیستی فەرەنساوە، ئەمەیان هۆکاری دوورەوکەوتنی بوو لەمەسائیلی ئاینیو دەیوت، کەخوازیاری دووروبەرە ئاینیەکان نییە، بەڵام دوایی دێتەوە سەر رێزگرتن لێی.

"لەبیست ساڵیمدا دژی هەستی ئاینی بووم، بەڵام بەمروری زەمان هێدی بوومەوە، هەرچەندە بەردەوان گوێی خۆم بەتەواوی لەئاست وەڵامە ئاینیەکاندا گراندەکەم"

پەیدابوونی کتێبی (تەوەرە خەمناکەکان) لەرۆژی خۆیدا وەك گرمەی بۆمبایەك وابوو، چونکە پەیدابوونو سەرهەڵدانی بیرمەندو گەڕیدەو زاناو ئەدیبێکی دابە گوێی نێوەندە فەرهەنگیە ئەوروپاییەکاندا، لە (□□□□) ئەم کتێبە خرایە بازاڕەوە، کتوپڕو لەلایەن کەڵە نووسەرانی رۆژگارەکەوە درایە بەرباسو لێکۆڵینەوە، لەوانە مۆریس بلانشۆ، ژۆرژ باتای، میشێل لیریسو ریمون ئەرۆن، ئەو زاراوانەشی شتراوس لەو کتێبەدا دەربڕیبوون زووبەزوو کەوتنە نێوەندە رۆشنبیریەکەوە(من قینم لەگەشتو گەڕانە)و (ماڵاوا لە وەحشیگەری، ماڵاوا لەگەشتو گەڕان).

جا چونکە ئەو کتێبەی دانسقەبوو، لیژنەی بەخشینی

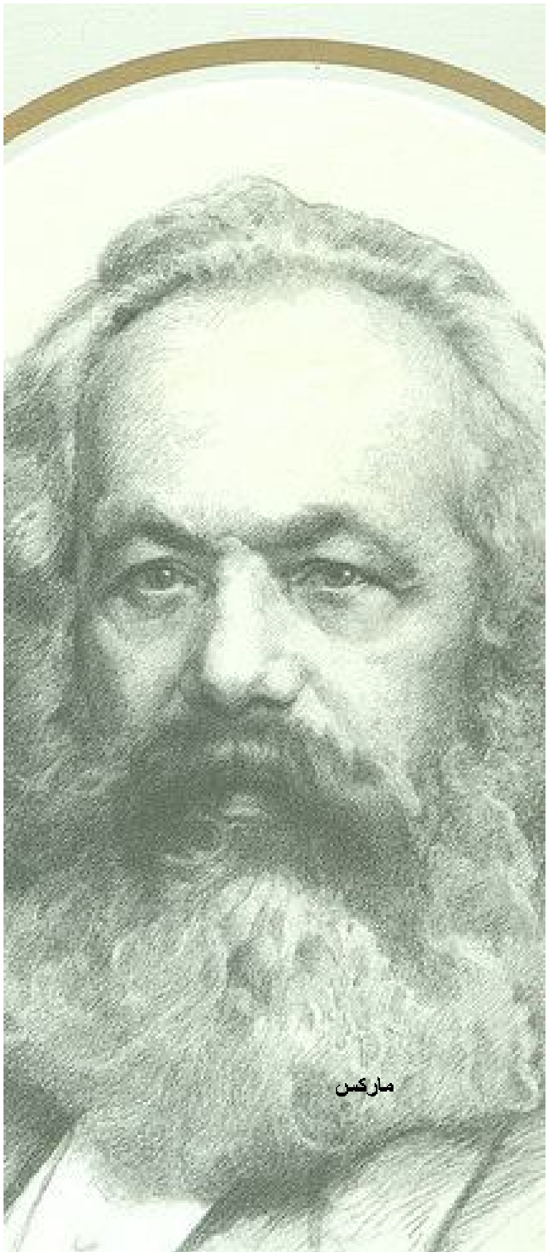

مارکس

پاداشتی کۆنکۆر پۆزش دەهێنێتەوەو داوای لێبوردن دەکات کە (ئەم کتێبە بەنرخە خەڵات نەکرا، چونکە رێنمایەکانیان ئاستەنگن بۆ پێدانی خەڵاتەکە بەم کتێبە بەنرخە).

ریگیسن تیتامانزی لەکتێبی نووسەران فەرەنسایدا کەدەزگای لامارتان بڵاویکردەوە، کتێبەکەی شتراوس

سارتەر

وادەبینێ کەخالێکی وەرچەرخانە لەپەیوەندیەکاندا بەبەرازیلو هیندیە سورەکانەوە، وەیان دابڕانێکە لەچاو گشت نووسینەکانی لەوەوبەردا... بەتایبەت نووسینەکانی قەشە جۆزێف بۆرنیشۆ، ئەلبێر کامۆ، بۆل کلۆدیلو بنیامین بیرت.

بەرگریکردنی شتراوس لەهیندیە سورەکانی بەرازیلو شێوەی گوزەرانو ژیانیان بەتوندی (بەتایبەت خۆی ماوەیەکی باش بۆ لێکۆڵینەوەکانی لەناویاندا ژیاوە)، هاندەر بوو کەلەتەك هەندێ مامۆستادا هاوکاری دامەزراندنی زانکۆی ساوپاولۆ بکەن، لەناو خەلکی ئەو وڵاتەدا ناوو شورەتی لیڤی شتراوس گەلێ بڵاوە.

شتراوس کەدەڵێ: من قینم لەسەفەرو گەڕانە، گەریدەکان دەبوغزێنم، ئەو مەبەستی لەوەبووە کەبانگەشەیەکە بۆ جۆرێکی دی لەسەفەرو گەڕان خۆی لەمەدا دەڵێ پێویستی وای دەهێنایە پێش کە سەفەر زۆر بکەم زۆر بکەم، بەڵام نەك سەفەر لەپێناوی سەفەردا، بەڵکو زۆرباش لەگەڵ مەدام ستایل دام کەدەڵێ"سەفەر یەکێکە لەخۆشیە پرش خەمەکانی ژیان، جگەلە ساڵانی گەنجیم، سەفەرو گەڕان هیچ نەیانهەژاندوم).

شتراوس وشکیو قەتیسماوی ئیسلام بەراورد دەکات بەوشکیو قەتیسی فەرەنسیەکان کەناتوانن لەبازنەی مەزنیو شکۆی سەردەمی ناپلیۆنی تێپەڕێننو خۆیانی لێ قوتارکەن، ئەو دەڵێ"ئەوەی ئیسلام پێوەی گیرۆدەیە گۆشەگیریو تەنیاییە، ژیان سەبارەت بەئیسلام بەر لەهەموو شتێ کۆمەڵە، مردنیش لەو چوارچێوەیەدا جێگیرە، بەدەر لەهەمو بەشداریکردنێ، ئەوەی دەبێ ئیشارەشی پێبدرێ، هەڵوێستی شتراوسە بەرامبەر ئیسر ائیل، لایەنی ئەوانیشی بەرداوە، هەرچەندە خۆی جولەکەیە، بیرمەندی راسڕەوی فەرەنسەیی ریمون ئارۆن لەمە نیگەرانە، لەنامەیەکیدا بۆی شتراوس پێیدەڵێ "ناتوانم وەك برینێك بڕوانمە کاولکردنی هیندیە سورەکان، بەپێچەوانەی ئەمەشەوە بۆ عەرەبە فەلەستینیەکان، هەرچەندە ئەو چاوپێکەوتنە کەم خایەنانەم بەعەرەبەوە حاڵییانکردم کەرقو کینەیەکی بنجبەستوو لەئارادایە.

سەبارەت بەدایكو باوکم، یەهودیەت شتێك نەبووە جگەلەوەی وەك یادگارێك ماوەتەوە، بەر لەسەردانەکەم بۆ ئیسرائیل گەلێ دوو دڵبووم، چونکە گرێدانەوەیەکی رەگەکان بوو ... تەجرەبەیەکی تاڵ.

هەروا لەو نامەیەدا بۆ ریمون ئارۆن، شتراوس هاوڕایە لەگەڵ وتەکەی ژەنراڵ دیگۆڵدا کەدەڵێ"دەوڵەتی ئیسرائیل لەخۆی رازیەو بەدەسەلاتیشە"

راستە هەندێ لەهەڵوێستەکانی ئەم پیاوە هەندێجار لەحوکمی چاوەڕوانکردندا نین، هەر ئەمەشە کەرەسەنایەتی ئەو پێکدێنن، لەرۆژان شەری جەزائیردا (بەیانی □□□) ئیمزاناکات، کەلەپێناو مافی مانگرتنو یاخیبووندا بوو، بەڵام لە (□□□□) بانگەوازی (ئاشتی لەجەزائیر)دا ئیمزادەکات، هەرچەندە ئیستا نایەتەیادی کەئیمزایکردیانا.

لە (□□□□)دا بەرامبەر بەرنامەکەی یۆنسکۆ، مشتومڕی لەسەر ئەنسرۆپۆلۆژی فەرەنسەیی رای جیاوازە، ئەو وای بۆ دەچێ، کەیۆنسکۆ دەیەوێ دوو بۆچوونی جیالەیەك رێکخات خۆی وندەکات یاوندەبێ، هەرخۆی پێشتر لەکتێبی (لەتۆمێژوو)دا ئیشارەی پیدابوو، ئەویش ئەوەیەکە بەرەو پێشەوەچوونی سەردەمانە (مەدەنیانە) دەبێتە هۆی زۆربوونی دانیشتوان کەئەمەش یارمەتی ئالوگۆڕی فەرهەنگی دەدات، بەڵام ئەم ئالوگۆڕانە بەرەو مەحووبوونەوەی فرە فەرهەنگیمان دەبات(وەك کەمێ بەر لەئێستا باسمانکرد.

یادەوەری لەدایکبوونی کلۆد لیڤی شتراوس هەلێکە بۆ خوێندنەوەی کتێبەکانیو گفتوگۆ لەبارەی فیکرو بۆچوونەکانی، هەرچەندە نووسینو کتێبەکانی وەرنەگێڕراونو خوێنەری ئێستا بەزەحمەت شارەزایەتی، بەهیوای بەکوردی کردنیان لەلایەن شارەزایانەوە.

کلۆد لیڤی-شتراوس

*لە(□□) نۆڤەمبری (□□□□) لەخێزانێکی بووەی جوولەکە لەپاریس هاتوەتە دنیاوە.

*لەتەك سارتەرو سیمۆن دیبۆڤوار پێکەوە فەلسەفەیان خوێندووە، بەڵام ئەم لایدایە سەر خوێندنو لێکۆڵینەوەو پسپۆری لەزانستی ئەسنۆلۆژیا.

*دوو کەرەت بەرەو وڵاتی بەرازیل ولەئەمریکای باشوور بوەتەوە (□□□□و □□□□) بۆ توێژینەوە لەخوو نەریتو ئەقلیەتی هیندیە سورەکانی ناو دارستانەکانی ئەمازۆن، وەك کۆمەڵگەیەکی سەرەتایی.

*لەگەرمەی شەڕی جیهانی دووەمدا بەرەو وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا چووە، لێرە چاوی بەرومان جاکسن، شارەزاو پسپۆڕی زمانناسانی بونیادگەری سەردەم کەوت.

*لە(□□□□) کتێبی (بنچینە سەرەتاییەکانی خزمایەتی نووسیو بڵاویکردەوە.

*لە(□□□□) کتێبی (تەوەرە خەمناکەکانی)ی بڵاوکردەوە.

*دەیان باسو وتاری دەربارەی مەسەلە فەرهەنگیو رۆشنبیریەکان نووسیوەو داهێنانی بەرچاوی هەیە لەبواری فیکرو فەرهەنگدا.

*ئێستا لەگوندێکی دوورە دەستی سەرسنوری فەرەنساو سویسرە لەباوەشی سروشتێکی جواندا دەژی، دور لەژاوەژاوی شارەکان دەخوێنێتەوە دەنووسێ.

ئەو سەرچاوانەی سودم لێوەرگرتووە

1-www.awsat.com
2-www.tred.au.com
3-Www.washq.com

پۆزش

داوای لێبوردن لەخوێنەرانی گۆڤاری ئایدیاو مامۆستا ئەحمەد سەید عەلی دەکەین کەلەژمارەی (□□-□□) گۆڤارەکەماندا بابەتێکی بەرێزیانمان بەناوی (فوئاد سەراج)ەوە بڵاوکردەوە کەخۆی لەراستیدا بابەتەکە لەنووسینی مامۆستا ئەحمەد سەید عەلی بەرزنجی بوو، خوێندنەوەیەك بوو بۆ شانۆیی درامای کەلەشێری فوئاد سەراج، بەهەڵە ناوەکان پێچەوانە بووە بەو دووبارە داوای لێبوردن دەکەین.